Riigikontrolli arvamus Narva Kutseõppekeskuse 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta

KONTROLLIARUANNE

nr 2-5/04/73
19.07.2004

Riigikontrolli arvamus Narva Kutseõppekeskuse 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta

Tallinn
2004

Sisukord

SISSEJUHATUS **3**

1. ARVAMUSE ANDMISE LÄHTEKOHAD **4**

2. ARVAMUS NARVA KUTSEÕPPEKESKUSE 2003. AASTA RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE JA MAJANDUSTEHINGUTE SEADUSLIKKUSE KOHTA **6**

LISA **13**

NARVA KUTSEÕPPEKESKUSE DIREKTORI NING HARIDUS- JA TEADUSMINISTRI VASTUSED **14**

Sissejuhatus

Riigikontroll auditeeris 2004. aasta tööplaani alusel Narva Kutseõppekeskuse 31.12.2003. a lõppenud majandusaasta kohta koostatud raamatupidamise aastaaruannet ja majandustehingute seaduslikkust.

Raamatupidamise aastaaruande koostamise kohustus tuleneb raamatupidamise seadusest ja rahandusministri 16.12.2003. a määrusest nr 106 "2003. a. majandusaasta aruande koostamine, esitamine ja kinnitamine".

Audit tugineb raamatupidamise andmetele 31.12.2003. a seisuga. Auditi põhieesmärgiks oli hinnata Narva Kutseõppekeskuse raamatupidamisaruannete ja tehingute vastavust raamatupidamise seadusele, rahandusministri määrustele ning muudele aastaaruannet ja tehingute seaduslikkust mõjutavatele õigusaktidele.

Auditit juhtis auditijuht Sale Ajalik, töörühmas osalesid audiitorid Ivika Vispel ja Merike Starovoitov.

1. Arvamuse andmise lähtekohad

1.1. Riigikontrolli pädevus

Riigikontrollil on riigieelarve seaduse järgi kohustus anda hinnang Vabariigi Valitsuse riigieelarve täitmise aruande kohta.[1] Selle kohustuse täitmiseks auditeerib Riigikontroll asutusi ja isikuid vastavalt Riigikontrolli seadusele.[2]

1.2. Auditi ulatus ja eesmärk

Võttes aluseks Riigikontrolli seaduses loetletud ülesandeid[3], on käesoleva auditi eesmärgiks avaldada arvamust Narva Kutseõppekeskuse 2003. a kohta koostatud raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta, tuginedes järgmistele kriteeriumitele:

- varad ja kohustused eksisteerivad antud kuupäeval;
- varad ja kohustused kuuluvad Narva Kutseõppekeskusele antud kuupäeval;
- tehingud või sündmused toimusid antud perioodi jooksul;
- puuduvad kajastamata varad, kohustused, tehingud või sündmused või avalikustamata näitajad;
- varad ja kohustused on kajastatud õiges bilansilises väärtuses;
- tehingud või sündmused on kajastatud korrektsetes summades ja tulud või kulud on kantud õigesse perioodi;
- näitajad on avalikustatud, klassifitseeritud ja kirjeldatud kooskõlas raamatupidamise hea tavaga;
- tehingud või sündmused on olulises osas kooskõlas asjakohase regulatsiooniga.

Finantsjuhtimise ja sisekontrollisüsteemi kohta me üldhinnangut ei anna, kuid toome välja olulisemad tähelepanekud.

1.3. Vastavus standarditele

Riigikontroll sooritas auditi kooskõlas INTOSAI[4] auditistandarditega. Need standardid nõuavad, et audit planeeritakse ja sooritatakse viisil, mis võimaldab piisava kindlustundega otsustada, kas finantsaruanded ei sisalda olulisi vigu ega ebatäpsusi. Auditi käigus kontrollisime väljavõtteliselt tõendusmaterjale, millel põhinevad raamatupidamise aastaaruandes esitatud näitajad. Audit hõlmas ka aruannete koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtete ja juhtkonna raamatupidamislike hinnangute analüüsi ning tehingute õiguspärasuse kontrolli. Leiame, et meie audit annab piisava aluse arvamuse avaldamiseks asutuse raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta.

[1] Riigieelarve seadus, § 47 lg 2 (31.12.2003. a kehtinud redaktsioon)
[2] Riigikontrolli seadus, 29.01.2002, § 7
[3] Riigikontrolli seadus, 29.01.2002, § 6 lg 2
[4] *International Organisation of Supreme Audit Institutions* – Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon, mis tegutseb ÜRO egiidi all.

1.4. Vastutus aruande õigsuse ja aruande aluseks olevate majandustehingute õiguspärasuse eest

Aruannete koostamise ning selles sisalduva info õigsuse eest vastutavad haridus- ja teadusminister Toivo Maimets (kuni 10.04.2003. a Mailis Rand) ja Narva Kutseõppekeskuse direktor Ago Silde.

Minister

- valvab ministeeriumi valitsemisalas olevate riigiasutuste ülesannete täitmise ning tegevuse seaduslikkuse ja otstarbekuse üle;[5]
- valvab eelarve täpse ja otstarbeka täitmise üle ning Euroopa Liidu poolt eraldatud vahendite, abi, toetuste ning muu välisabi sihipärase kasutamise üle;[6]
- tagab sisekontrolli süsteemi rakendamise ja vastutab siseauditi korraldamise eest ministeeriumi valitsemisalas olevates asutustes;[7]
- kinnitab oma allkirjaga ministeeriumi valitsemisala koondaastaaruande õigsust.[8]

Direktor

- kannab oma pädevuse piires vastutust kooli põhimääruselise tegevuse, üldseisundi ja arengu ning rahaliste vahendite õiguspärase kasutamise eest;[9]
- kinnitab asutuse raamatupidamise aastaaruande õigsust oma allkirjaga.[10]

[5] Vabariigi Valitsuse seadus, 13.12.1995, § 49 lg 1 p 4 ja § 95
[6] Vabariigi Valitsuse seadus, 13.12.1995, § 49 lg 1 p 8
[7] Vabariigi Valitsuse seadus, 13.12.1995, § 49 lg 1 p 13.1
[8] Rahandusministri 16.12.03. a määrus nr 106, § 22 lg 2
[9] Kutseõppeasutuse seadus, 17.06.1998, § 24 lg 2
[10] Rahandusministri 16.12.03. a määrus nr 106 § 22 lg 1

2. Arvamus Narva Kutseõppekeskuse 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta

2.1. Märkused

2.1.1 Algsaldod

Me ei ole auditeerinud Narva Kutseõppekeskuse raamatupidamise aastaaruannet 31.12.2002. a seisuga. Meie teostatud auditiprotseduurid ei võimaldanud saada piisavat kinnitust selle kuupäeva bilansi andmete kohta. Seisuga 31.12.2003. a bilansis kajastatud summad moodustavad osa 2002. aasta 12 kuu tulemist.

2.1.2 Varade, nõuete ja kohustuste inventeerimine

Aastaaruande koostamiseks tuleb inventeerida raamatupidamiskohustuslase vara ja kohustuste saldod.[11] Haridus- ja Teadusministeeriumi raamatupidamisbüroo kaudu on edastatud kõigile õppeasutustele inventeerimise korra juhendmaterjal, mida aga ei järgitud. Auditi käigus tuvastasime mitmeid vajakajäämisi inventuuride tegemisel.

Inventuurikomisjoni esimehe allkirjastatud põhivarainventuuri lõppakt (koondnimestik) ei ühtinud materiaalselt vastutavate isikute lõikes teostatud inventeerimisnimestikega. Inventeerimisnimestikes oli vara inventeeritud 190 371 krooni võrra vähem kui koondnimestikus, seega oli tekkinud puudujääk. Samas oli inventuuri lõppaktis märgitud, et puudu- ega ülejääke ei ilmnenud. Seetõttu oleme arvamusel, et korraldatud inventuur ei ole usaldusväärne. Samuti tuvastasime, et põhivahendite 2003. aasta aastainventuuri tehes ei olnud tagatud kohustuste lahususe põhimõtte järgimine: inventeeritavate varade eest vastutavad isikud olid määratud[12] ka inventeerimiskomisjonide koosseisu.

Põhivara inventuuri lõppakti ei olnud auditeerimise ajaks (12.03.2004) direktor kinnitanud. Inventuuriandmeid on raske kontrollida ja jälgida, sest inventuur ei ole tehtud varagruppide, vaid materiaalselt vastutavate isikute kaupa, kusjuures põhivara ja väheväärtuslik vara inventeeriti ühise nimestiku alusel. Samas olid direktori käskkirjaga väike- ja põhivahendite inventuuri korraldamiseks moodustatud komisjonid osakondade kaupa (infotehnoloogia osakond, õppetöökojad, Kalda 9, Kreenholmi 45, õmblustöökojad, toitlustuskompleks), kuid inventuuritulemusi ja võrdlusandmeid osakondade lõikes välja ei toodud. Samuti täheldasime, et samas käskkirjas on toodud küll inventuuri tegemise ajavahemik, kuid ei ole märgitud, millise kuupäeva seisuga inventuur korraldatakse. Selline inventeerimise korraldus ei taga usaldusväärset kontrolli riigivara allesoleku üle ega ülevaadet varade tegelikust olemasolust ja seisukorrast, sest ei ole tagatud, et kõik varad loetakse üle või et neid ei loeta üle mitu korda. Samuti on raskendatud inventuuritulemuste võrdlemine raamatupidamisandmetega.

Kassa inventeerimist reguleerib kooli raamatupidamise sisekorraeeskiri[13], mille kohaselt tuleb kassainventuur vormistada eraldi aktiga, milles kajastatakse sularaha olemasolu kupüüride kaupa. Auditeerimisel selgus, et aastainventuuri käigus sellist akti ei vormistatud. Auditeerijatele esitati väljatrükk kassaraamatust, kus olid kassa välja- ja sissetuleku orderite numbrid, kuid puudus sularaha olemasolu kajastamine rahatähtede kaupa. Seega ei pruugi kassainventuur olla usaldusväärne. Leidsime ka, et *ca* 80% nõuetest (171 200 krooni ulatuses) olid saldokinnitustega katmata. Väljasaadetud saldokinnitused sisaldasid teksti, et kui vastust pole tagasi saadetud teatud kuupäevaks, siis loetakse saldo kinnitatuks. See aga ei taga piisavat kindlust nõuete õigsuse osas. Jaanuaris on nimetatud nõuetest laekunud 59% (135 500 krooni).

2.1.3. Paranduskanded ja algdokumentatsioon

Pearaamatupidaja on teinud mitmeid paranduskandeid, koostamata raamatupidamise seaduse nõuetele vastavat õiendit, mille järgi märgib paranduse tegija parandusdokumendile kuupäeva, oma nime ja paranduse aluse.[14]

---

[11] Rahandusministri 17.03.1995. a määrus nr 46 p 19
[12] Narva Kutseõppekeskuse direktori 01.11.2003. a käskkiri nr 16
[13] Narva Kutseõppekeskuse raamatupidamise sisekorraeeskirjad, p 3.3
[14] Raamatupidamise seadus, 08.06.1994, § 14 lg 2, 3; raamatupidamise seadus, 20.11.2002, § 10

Näiteks on ilma õiendita tehtud eelarvelise tulu kanne summas 35,9 mln krooni. Samuti muutis raamatupidaja 2003. a aastaruande koostamise käigus aruandeaasta üksikute põhivara gruppide algsaldosid: nii näiteks suurendati bürooseadmete maksumust 87 621 krooni ja muu inventari maksumust 25 955 krooni võrra ja arvutite maksumust vähendati 113 576 krooni võrra. Mis põhjustel paranduskandeid tehti, jäi selgusetuks, sest paranduskannete kohta dokumenti ei koostatud ja auditeerijatele ei esitatud.

Meie hinnangul vähendab raamatupidamisregistrites õienditeta paranduste tegemine raamatupidamisarvestuse läbipaistvust ega võimalda vigade kiiret avastamist. Samuti võimaldab see raamatupidamise andmeid nii tahtlikult kui tahtmatult moonutada.

Tuvastasime vajakajäämisi ka algdokumentide kontrollimisel. Raamatupidamise seaduse[15] ja raamatupidamise korraldamise eeskirjade[16] järgi peab iga raamatupidamiskirjendi aluseks olema majandustehingut tõendav algdokument või algdokumendi alusel koostatud koonddokument. Leidsime aga, et kõikide maksete kohta, mis olid toimunud, nõuetele vastavaid algdokumente esitada ei olnud: nii oli jaanuaris algdokumente puudu kümnel ja detsembris kuuel juhul. Kontrollimise käigus saadi hankijatelt faksiga arvekoopiad, kuid Narva Bussiveod AS-i arve 11 400 krooni (maksti Narva-Jõesuu lastekodulaste kuupiletite eest) esitati auditeerijatele alles auditi lõpuks.

Kooli raamatupidamisdokumentide hulgas oli mitmeid faksiga saabunud algdokumente, mis olid küll kooli direktori poolt kinnitatud, kuid dokumendid ise olid juba muutunud loetamatuks.

Paljudel juhtudel puudus algdokumentidelt raamatupidamiskirjendi järjekorranumber, mida nõuab raamatupidamise seadus.[17] Algdokumentidel oli ainult raamatupidaja kirjutatud maksekorralduse number ja direktori allkiri.

2.1.4. Ehitus- ja remonditööde arvestus

Koolis ei ole kindlaks määratud, milliseid ehitus- ja remonditöid arvestatakse põhivara parendusena ning milliseid mitte. Pearaamatupidaja otsustab ainuisikuliselt, milliseid ehitus- ja remonditöid arvestatakse põhivara parendusena. Auditeerimise käigus muutis ta korduvalt bilansipäeva seisuga lõpetamata ehituse maksumust.

Nii suurendati 2003. a hoonete maksumust *ca* 15,6 mln krooni võrra (2001. ja 2002. a teostatud ehitus- ja remonditööd), kuid alg- või koonddokumenti renoveerimisobjektide ning maksumuste kaupa pearaamatupidajal esitada ei olnud.

Samas olid mitmed põhivara parenduse iseloomuga ehitus- ja remonditööd kantud tegevuskuludesse ning olid seetõttu põhivarana asutuse raamatupidamises arvele võtmata. Auditi käigus vähendati tegevuskulusid parenduste arvelevõtmise tulemusena 600 000 krooni, kuid osa on endiselt kajastatud tegevuskuludena. Näiteks:

- Estrem OÜ ja Glaskek-Narva AS-i aknad 24 877 kr;
- Skat-Keskus OÜ ventilatsioonitööd 159 933 kr;
- ALTT AS betooni 90 530 kr;
- Rosfeld OÜ põrandad 49 206 kr;
- Narva GEM AS-i elektritöid 65 000 kr.

Oleme seisukohal, et hoone rekonstrueerimisväljaminekud, mis oluliselt pikendavad vara kasulikku tööiga, tuleb liita põhivara maksumusse.

2.1.5. Tegevuskuludesse kantud põhivara

Mitmed põhivarad on nende soetamisel kantud tegevuskuludesse. Näiteks:

- paigaldatud valvesüsteem 148 136 kr, sh õppekorpusesse Kalda 9 maksumusega 136 423; Kreenholmi 45 maksumusega 11 713 kr;

---

[15] Raamatupidamise seadus 20.11.2002 § 6 lg 4; § 7; raamatupidamise seadus, 08.06.1994, § 7 lg 2; § 8
[16] Rahandusministri 17.03.1995. a määrus nr 46 p 10
[17] Raamatupidamise seadus, 20.11.2002, § 7 lg 1 p 8

- konverentsikeskuse projektsiooniseadmed 53 308 kr;
- videomontaaži tehnika 72 731 kr;
- video- ja helitehnika komplekt 76 609 kr.

Meie hinnangul on tegemist varadega, mis riigieelarveliste asutuste raamatupidamise eeskirjade kohaselt kuuluvad arvele võtmisele põhivarana.[18]

Kui põhivara soetatakse ühtse tervikuna (komplektina), siis tuleb see ka raamatupidamises komplektina arvele võtta.[19] Kuludesse oli kantud järgmine komplektidena soetatud vara:

- sööklariiulid 60 919 kr;
- Siemens AS-ilt ostetud õppevahendid 110 813 kr;
- 35 õmblejatooli 39 359 kr.

2.1.6. Riigivara register

Kooli põhivararegistri ja riigivara registri võrdlemisel leidsime, et:

- põhivara soetusmaksumused ei ühtinud neljal juhul[20], kus riigivara register näitab suuremat maksumust kui kooli põhivararegister;
- riigivararegistrisse oli kandmata kolm põhivara maksumuses 211 264 krooni, mis olid soetatud detsembris 2003. a;[21]
- riigivararegistris on kajastatud videoprojektor 87 622 krooni, mida ei ole asutuse põhivarade nimekirjas. Meile antud selgituse järgi on videoprojektor varastatud;
- põhivararegister näitab hoonete ja rajatiste maksumust 19,3 mln krooni võrra suuremana kui riigivara register;
- riigivara registris oli registreerimata leping Sotsiaalministeeriumiga, millega anti tasuta kasutada mitteeluruumid koolihoones Kalda 9 Ida-Virumaa Tööhõiveametile.

Valitsuse määruse[22] järgi tuleb asutusel 5 tööpäeva jooksul teatada riigivara registrile andmete muutused, mis on seotud registrisse kandmisele kuuluvate varade soetustega, registreeritud andmete muutumisega ning vara rendile või tasuta kasutusse andmisega.

Seega on rikutud riigivaraseadust[23] ega ole kinni peetud riigivaraga tehtud tehingute riigivarade registrisse registreerimise korrast[24]. Seetõttu ei ole võimalik registrist usaldusväärset infot saada ega ole tagatud riigivara otstarbeka kasutamise ja säilimise jälgimine, millest tingituna on võimalik teha riigile kahjulikke otsuseid. Näiteks saab varade kasutada andmiseks sõlmida topeltlepinguid, millega võivad kaasneda sanktsioonid; teha müügitehinguid riigivaraga, mis on koormatud pikaajalise rendilepinguga vms. Käesolevas auditis me selliseid tehinguid ei tuvastanud.

2.1.7. Kulumiarvestus

Kulumit arvestatakse vastavalt raamatupidamise sise-eeskirjadele üks kord aastas aastalõpu seisuga.

Raamatupidamisprogrammist ei olnud võimalik saada sellist kulumi arvestamise väljatrükki, mille põhjal saaks väita, et kulumi arvestamine aruandeaastal oli õige. Meile esialgu esitatud amortisatsiooniandmik sisaldas ainult põhivara soetusmaksumust, arvestatud kulumit alates põhivara soetamisest ning põhivara

---

[18] Rahandusministri 17.03.1995. a määrus nr 46; rahandusministri 13.02.2003. a määrus nr 23 p 123
[19] Rahandusministri 13.02.2003. a määrus nr 23 p 123
[20] Telfer riigivara registris 77 012, põhivararegistris 72 901 kr; paljundusaparaat riigivara registris 195 064 kr, põhivararegistris 181 972 kr; lõikur riigivara registris 70 800, põhivararegistris 66 048 kr; laserprinter riigivara registris 130 000, põhivararegistris 119 704 kr
[21] Puurpink 69 900 kr; kombiahi 68 537 kr; pagariahi 73 127 kr
[22] Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrus nr 284 "Riigivara registrisse andmete esitamise, kannete muutmise või kustutamise, andmete väljastamise ja riigivara registrist väljaarvamise ajutine kord", p 5–7
[23] Riigivaraseadus, 15.02.1995. a, § 17 lg 3
[24] Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrus nr 284

jääkmaksumust aruandeaasta lõpu seisuga. Alles 22.06.2004. a esitati meile amortisatsiooniandmik, kus aruandeaastal arvestatud amortisatsioonikulu ühtib tulemiaruandes näidatuga. Selle andmiku põhivarade nimekiri aga näitab 31.12.2003 a seisuga põhivarade jääkväärtust 509 883 krooni bilansis kajastatust suuremana. Meile antud selgituse kohaselt koosneb eelnimetatud vahe bilansist välja kantud raamatute soetusmaksumusest 609 883 ja arvele võetud põhivarade soetamiseks tehtud ettemaksust 100 000 krooni.

Pistelisel kulumiarvestuse õigsuse kontrollimisel tuvastasime mitu juhtu, kus põhivara oli soetatud mais ja novembris, aga arvele võeti detsembris ning seetõttu kulumit aruandeaastal ei arvestatud.

Meile esialgu esitatud aasta kulumi andmetes tehti muudatusi: vähendati aasta kulumit 114 965 krooni võrra. Selgitusena esitati Exceli tabelis tehtud koond, kust selgus, et osal põhivaral on arvestatud kulum suurem kui nende soetusmaksumus ja kulumit oli arvestatud ka 2003. a mahakantud põhivaradelt.

Pearaamatupidaja sõnul toimub kulumi arvestus arvutis esimest aastat ja seetõttu on arvutiprogrammiga probleeme.

2.1.8. Tulude arvestus

Narva Kutseõppekeskuse omatuludest annab ülevaate tabel 1.

Tabel 1. Narva Kutseõppekeskuse omatulud[25]

	Tulu, kr
autotöökoda	277 281
hotell	38 475
kauplus	6 030
kursused	2 315 967
majutus	147 170
puiduladu	51 581
restoran	1 764 659
spordisaal	16 603
trükkimine	80 614
õmblus	312 141
muu majandus	400 466
muud tulud	16 123
kokku	5 427 110

Tulude kajastamisel leidsime arvukalt vigu. Näiteks esitati auditeerijatele 31.12.2003. a seisuga erinevaid pearaamatu kannete väljatrükke. Nii erinesid üksteisest toetuste kajastamise kannete väljatrükid 12. veebruaril ja 11. märtsil 2004, kus samu tehinguid oli erinevalt kajastatud, kusjuures paranduskandeid ei olnud fikseeritud ega dokumenteeritud. Auditeerijatele esitati ka elektrooniline pearaamat, millest 2003. a aprillikuu kanded toetuste osas puudusid summas 4,1 mln. Seetõttu ei saa me olla kindlad, et saadud toetused on kõikehõlmavalt kajastatud.

Leidsime ka, et väljastatud arvete numeratsioon ei ole järjepidev, arvenumbreid on puudu, nii näiteks puuduvad arved numbritega 3013, 3034, 3036, 3050, 3061, 3126, 3318, 3408, 4678 jne. Raamatupidajal puudus ülevaade, mis põhjustel osa arveid registrist puudub. Arvete väljastajad teavet annulleeritud arvete kohta raamatupidamisele ei esitanud, samuti ei näita seda ka raamatupidamisprogramm, kus arved on koostatud. Seetõttu ei saa me olla kindlad, et kõik saadaolevad tulud on raamatupidamises kõikehõlmavalt kajastatud.

Leidsime, et tulemiaruandes on valesti kajastatud majandustegevusest laekuva tulu kasutamata osa, mis on kajastatud kirjel tulude korrigeerimisena majandustegevusest laekuvate tulude kirje asemel. Raamatupidaja selgitusel on see osa majandustegevuse tuludest, mis on kulutatud aruandeaastal (kokku summas 2,1 mln kr), kajastatud tuludena eelarvest ja kasutamata osa on kajastatud tulemiaruandes tulude korri-

[25] Allikas: Narva Kutseõppekeskuse raamatupidamise andmed

geerimisena. Riigikontroll on seisukohal, et tekkepõhine[26] tulu majandustegevusest tuleb kajastada tulemiaruandes selleks ettenähtud tulukirjel.

Toetustena asutustelt on kajastatud tulemiaruandes 1 302 651 krooni sihtfinantseerimise arvel soetatud põhivara kulumit[27], mis meie hinnangul ei ole näidatud õiges summas, mistõttu ei ole ka bilansis näidatud sihtfinantseerimise kohustus õige. Eraldi arvestust sihtfinantseerimise arvel soetatud põhivara kohta nõuetekohaselt ei peeta. Tuleb kajastada põhivara soetusmaksumus, kogunenud kulum, sihtfinantseerimisest saadud summad ja kogunenud kulum.[28] Tulemiaruandes näidatud tulu sihtfinantseerimisest on saadud aritmeetilise arvestuse teel, kus aasta jooksul sihtfinantseerimise korras saadud põhivara maksumusest (4 225 432 kr) on arvestatud 30% (1 267 629 kr) ja liidetud väheväärtusliku vara maksumus 35 022 krooni. Selline aritmeetiline arvestus ei ole õige lisaks eelnevale ka seetõttu, et nende soetatud seadmete kuluminormiks on raamatupidamise sise-eeskirjade kohaselt 20%, vara soetati aprillis ja mais ning kulumit tuleb arvestada vara soetamisjärgsest kuust, seega vastavalt 7 ja 8 kuu eest, mitte nagu raamatupidamises arvestatud terve aasta eest. Audiitorite arvestuse kohaselt, võttes aluseks raamatupidamise sise-eeskirjadega kehtestatud kuluminormid ja vara soetamise aja, tulnuks sihtfinantseerimise tuluna kajastada 593 952 krooni, mis on 708 698 vähem kui tulemiaruandes näidatu. Seetõttu on ka bilansis sihtfinantseerimise kohustus näidatud 708 698 krooni väiksemana.

2.1.9. Erisoodustused

Arvestamata, deklareerimata ja tasumata on erisoodustuse maksud vastuvõttudel osalenud oma töötajate kulu osalt. Enamik vastuvõtte on seotud kooli poolt osutatava toitlustusteenusega (*gatering*), mille osutamisel osalevad nii töötajad kui ka õpilased. Samuti ostetakse teenust õppe-eesmärgil restoranidelt ja müüakse edasi eraõiguslikele äriühingutele. Kogu osutatud teenuste dokumenteerimine on puudulik ja toob kaasa maksuriski.

Samuti leidsime, et direktori käskkirja alusel maksti kutseõpilaste vahetusprogrammis osalenud õpilastele päevaraha ning hüvitati teatripileteid, toitlustamist jms. Õpilased ei ole kooliga töösuhetes ning seetõttu ei saa lähtuda päevarahade maksmisel valitsuse määrusest[29]. Kui seda aga tehakse, tuleks makstud summadelt tasuda ka vastavad maksud.[30]

2.1.10. Stipendiumid ja õppetoetused

Leidsime, et raamatupidaja maksis mitmel juhul õpilastele määratud stipendiumi välja kursusejuhendajatele või siis kaasõpilastele. Kõiki volitusi stipendiumi kaasõpilaste pangaarvetele kandmiseks pearaamatupidajal esitada ei olnud, osal volitustel puudusid aga allkirjad. Ajavahemikul jaanuarist kuni novembrini 2003 maksti suur osa stipendiume (85 430 krooni, pearaamatupidaja andmed) põhiliselt kursusejuhendajatele, aga ka kaasõpilaste pangakontodele.

Pearaamatupidaja selgitusel tegi ta seda, sest koolivälisteks üritusteks oli kursusejuhendajatel rahalisi vahendeid vaja. Kaasõpilaste kontodele raha kandmist põhjendas ta sellega, et kõigil õpilastel ei ole pangas arvet, kõigil õpilastel ei ole ka passi ega isikutunnistust.

Riigikontroll ei nõustu esitatud selgitustega ning on seisukohal, et õppetoetuste/stipendiumide maksmise eesmärgiks on õpilaste motiveerimine edukaks õppeks ja õppekava läbimiseks.

Auditi käigus leidsime ka, et direktor oli määranud oma käskkirjaga[31] stipendiumi õpetajale (kursus PKM-21) summas 1950 krooni. Pearaamatupidaja selgitusel oli kursus nii otsustanud ja õpetaja esitas

---

[26] Raamatupidamise seadus, 20.11.2002, § 5 lg 2; raamatupidamise seadus, 08.06.1994, § 5 p 6
[27] Rahandusministri 13.02.2003. a määrus nr 23 p 107–108
[28] Raamatupidamise Toimkonna Juhend, nr 12; rahandusministri 11.12.2003. a määrus nr 105 "Riigi raamatupidamise üldeeskiri", § 27
[29] Vabariigi Valitsuse 22.12.2000. a määrus nr 453 "Töölähetuste kulude hüvitiste ja päevaraha määrad ning nende maksmise tingimused ja kord"
[30] Tulumaksuseadus, 15. 12.1999. a, § 49 lg 6
[31] Direktori 22.12.2003 a käskkiri nr 08-Õ

auditeerijatele ka käsikirjalised dokumendid stipendiumide sularahas väljamaksmise kohta. Oleme arvamusel, et kui õpilastel puudub pangas arveldusarve, siis tuleb koolil väljamakse teha kas siis AS-i Eesti Post või kooli kassa kaudu.

Juhime tähelepanu ka sellele, et õpetajate pangaarvele stipendiumide/õppetoetuste ülekandmine võib kaasa tuua maksuriski, sest selliseid ülekandeid võib tõlgenda palgana.

2.1.11. Sõidukulude hüvitamine

Vabariigi Valitsuse määruse[32] järgi tuleb õppeasutusel direktori käskkirjaga kehtestada sõitude kompenseerimise eeskiri. Kooli direktor sõitude kompenseerimise eeskirja kehtestanud ei ole ning õppesekretäri sõnul lähtuti vastavast valitsuse määrusest[33], mille kohaselt hüvitatakse sõidukulud neile õpilastele, kelle alaline elukoht ei asu õppeasutusega samas asulas.

Alalise elukoha kindlaksmääramisel tuleks lähtuda Eesti rahvastikuregistri andmetest, mis on ka õppetoetuste ja õppelaenu seaduse[34] kohaselt täiendava toetuse taotlemise eelduseks.

Kool ei ole aga kontrollinud sõidukulude hüvitamisel alalise elukoha andmete õigsust ning on hüvitanud sõidupiletite (kuukaartite) maksumust ka õpilastele, kelle alaliseks elukohaks Eesti rahvastikuregistri andmetel on Narva linn.

Seega olid sõidukulu hüvitust saanud ka õpilased, kellel selleks õigust ei olnud. Pistelise kontrollimise tulemusena tuvastasime, et alusetult maksti sõidukulu hüvitust jaanuaris 872 ning detsembris 1088 krooni.

2.1.12. Puhkusetasu arvestamine

Asutus on töötajatele maksnud puhkusetasu vale arvestuspõhimõtte järgi: puhkusetasu arvestamisel ei ole päevatasu arvestamisel arvesse võetud arvestusperioodil makstud lisatasu. Vabariigi Valitsuse määruse[35] kohaselt tuleb päevatasu arvestamisel arvesse võtta ka makstud lisatasud. Pisteliselt kümne puhkusetasu arvestuse õigsuse kontrollimisel tuvastasime eksimused neljal juhul ning neljale töötajale oli makstud vähem puhkusetasu kokku 5489 krooni.

2.2. Riigikontrolli arvamus

Tuginedes aruande punktides 2.1.2 kuni 2.1.5 ja 2.1.7 kuni 2.1.9 ning 2.1.12 esitatud märkustele, jõudsime järeldusele, et Narva Kutseõppekeskuse raamatupidamisarvestuse korraldus on ebaselge ega vasta raamatupidamise seaduses, üldeeskirjas[36], EV Raamatupidamise Toimkonna juhendites ja rahandusministri määrustes sätestatud nõuetele ning seetõttu ei saa me anda hinnangut asutuse 2003. aasta raamatupidamise aastaaruandele, mis näitab 2003. aasta kassakuludeks 39 563 626 krooni, tulemiks 6 409 105 krooni kasumit ning bilansimahuks 31.12.2003. a seisuga 44 621 775 krooni. Lähtudes esitatud raamatupidamisarvestuse puudustest, ei ole me kindlad, et kõik Narva Kutseõppekeskuse varad, kohustused, tulud ja kulud on kajastatud. Samuti puudub meil kindlus, et kõik kajastatud varad ja kohustused ka tegelikult eksisteerivad.

Oleme arvamusel, et välja arvatud punktis 2.1.11 (sõidukulude hüvitamine) esitatud märkus, on Narva Kutseõppekeskuse 2003. aasta majandustehingud olulises osas kooskõlas õigusaktidega.[37]

---

[32] Vabariigi Valitsuse 21.12.1997. a määrus 267 "Õpilaste ja üliõpilaste sõidukulu iga-aastase hüvitamise ulatus ja kord", p 4
[33] Vabariigi Valitsuse 21.12.1997. a määrus 267 "Õpilaste ja üliõpilaste sõidukulu iga-aastase hüvitamise ulatus ja kord", p 11
[34] Õppetoetuste ja õppelaenu seadus, 07.08.2003, § 5 lg 2 p 2
[35] Vabariigi Valitsuse 23.08.2001. a määrus 278 "Puhkusetasu arvutamise kord", § 2 lg 3
[36] Rahandusministri 11.12.2003. a määrus nr 105 "Riigi raamatupidamise üldeeskiri"
[37] Nimekiri õigusaktide kohta, millele vastavust auditivalimiga hõlmatud tehingute puhul kontrolliti, on eelnõu lisas.

2.3. Ettepanekud

Riigikontroll teeb **haridus- ja teadusministrile** järgmised ettepanekud:

- Täiendada sisekontrollisüsteeme selliselt, et oleks tagatud hea raamatupidamistava nõuete järgimine raamatupidamisarvestuse korraldamisel ja aruandluse koostamisel, sh asutusele kuuluvate varadega teostatud tehingute õige kajastamine raamatupidamises ning varade säilimine. Lisaks:
  - töötada välja ja võtta kasutusele parenduste ja rekonstrueerimistööde arvestamise metoodika, lähtudes kutseõppeasutuste spetsiifikast, et võimaldada põhivarade kajastamine õiges bilansilises väärtuses;
  - töötada välja ja võtta kasutusele kontrolliprotseduurid tagamaks kutseõppeasutustes inventuuride korraldamine vastavuses kehtestatud juhenditega ning inventuuritulemuste võrdlemine raamatupidamisandmetega;
  - täiendada kasutatavat raamatupidamise arvestusprogrammi nii, et see ei võimaldaks kandeid kustutada;
  - nõuda arvete väljastajatelt annulleeritud ja/või kreeditarvete esitamist raamatupidamisosakonnale.
- Korraldada stipendiumide/õppetoetuste maksmine nii, et oleks tagatud raha jõudmine õpilasteni. Kui õpilastel puuduvad arveldusarved, siis tuleb kooli raamatupidamisel määratud stipendiumid/õppetoetused toimetada saajani kas Eesti Posti AS-i kaudu või maksta sularahas kooli kassa kaudu.
- Täiendada sisekontrollisüsteeme selliselt, et sõidukulusid hüvitatakse ainult neile õpilastele, kellel on selleks õigus.
- Võimaldada kooliõpilaste sõidukulude arvestamisega tegelevatel töötajatel kasutada Eesti rahvastikuregistrit.
- Võimaldada raamatupidajatele koolitust raamatupidamise ja eesti keele alaste teadmiste täiendamiseks, et tagada seadustest tulenevate nõuete õige rakendamine raamatupidamisarvestuse teostamisel.

Kaie Karniol
Peakontrolör
Finantsauditi osakond

Lisa

Narva Kutseõppekeskuse majandustehingute seaduslikkuse kohta hinnangut andes tuginesime järgmistele aruandeperioodil kehtinud õigusaktide sätetele:

Riigieelarve seadus, § 8, 23–30

Seadus "2003. aasta riigieelarve", § 2

Seadus "Riigi 2003. aasta lisaeelarve", § 2

Riigivaraseadus, § 7, 11, 13, 18, 19, 20

Raamatupidamise seadus, § 1–16

Riigihangete seadus § 2–4, 12

Eesti Vabariigi töölepingu seadus, § 26, 40–41, 90, 98

Palgaseadus, § 12

Puhkuseseadus, § 8–9, 15, 23–26

Tulumaksuseadus, §1, 3, 4, 13, 28, 40–43, 48

Sotsiaalmaksuseadus, § 2, 3, 7–9

Töötuskindlustuse seadus, § 15–18, 40–42

Kogumispensionide seadus, § 6–8, 10

Käibemaksuseadus, §13, 17, 20, 27–29

Õppetoetuste ja õppelaenu seadus, § 5 lg 2 p 2

Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrus nr 283 "Riigivara kõlbmatuks tunnistamise, mahakandmise ja hävitamise kord"

Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrus nr 284 "Riigivara registri põhimääruse ja riigivara registrisse andmete esitamise, kannete muutmise või kustutamise, andmete väljastamise ja riigivara registrist väljaarvamise ajutise korra kinnitamine"

Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrus nr 285 "Riigivara kasutusse andmise kord"

Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrus nr 286 "Riigivara võõrandamise kord"

Vabariigi Valitsuse 21.12.1997. a määrus 267 "Õpilaste ja üliõpilaste sõidukulu iga-aastase hüvitamise ulatus ja kord"

Vabariigi Valitsuse 07.04.1998. a määrus nr 75 "Riigivara eraõiguslikule isikule üleandmise kord"

Vabariigi Valitsuse 07.01.2003. a määrus nr 2 "Valitsusasutuste hallatavate riigiasutuste töötajate töötasustamine 2003. aastal"

Vabariigi Valitsuse 07.03.2000. a määrus nr 78 "Isikliku sõiduauto teenistus-, töö- ja ametisõitudeks kasutamise kuludes hüvitise maksmise tingimused ja hüvitise piirmäärad"

Vabariigi Valitsuse 23.08.2001. a määrus nr 278 "Puhkusetasu arvutamise kord"

Vabariigi Valitsuse 15.08.2001. a määrus nr 275 "Keskmise palga arvutamise kord"

Vabariigi Valitsuse 22.12.2000. a määrus nr 453 "Töölähetuse kulude hüvitiste ja päevaraha määrad ning nende maksmise tingimused ja kord"

Vabariigi Valitsuse 04.02.2003. a korraldus nr 113-k "Valitsusasutuste ja valitsusasutuste hallatavate riigiasutuste investeeringute kava objektiline jaotus 2003. aastal"

Haridusministri 26.08.2002. a määrus nr 65 "Pedagoogide kvalifikatsiooninõuded"

Rahandusministri 06.05.2003. a määrus nr 65 "Riigieelarve kassalise teenindamise eeskiri"

Rahandusministri 11.12.2003. a määrus nr 105 "Riigi raamatupidamise üldeeskiri"

Rahandusministri 13.02.2003. a määrus nr 23 "Rahandusministri 17. märtsi 1995. a. määruse nr 46 "Eelarveliste asutuste raamatupidamise korraldamise eeskirja kinnitamine" muutmine ning rahandusministri 31. detsembri 1998. a. määruse nr 121 ja 18. mai 2000. a. määruse nr 44 kehtetuks tunnistamine"

Narva Kutseõppekeskuse direktori ning
haridus- ja teadusministri vastused

NARVA KUTSEÕPPEKESKUS
Narva Vocational Training Centre

Pr Sale Ajalik
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 TALLINN

Teie: 28.06.2004. a nr 2-7.1-FA/04/923
Meie:12.07.2004. a nr 2-6/255

Lugupeetud proua Ajalik

Vastuskiri kontrollaruande eelnõule

Käesolevaga saadame Teile otseselt kooli puudutavates küsimustes vastused kontrollaruande eelnõule.

Täname Riigikontrolli välja toodud tähelepanekute eest, millele me lähtuvalt kooli kiirest arengust viimase kolme aasta jooksul ei ole piisavalt vajaliku tähelepanu pööranud ja loodame, et meie poolt esitatud selgitused ja tegevuspõhimõtted on aktsepteeritavad.

Lugupidamisega

Ago Silde
direktor

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 16.07.04 Reg nr 2-7.1-FA/04/923-2

NARVA KUTSEÕPPEKESKUS
Kreenholmi 45
20104 Narva

Tel. +372 35 60691
Fax. +372 35 60690
Reg. Nr 70005996

Vastus Riigikontrolli arvamusele Narva Kutseõppekeskuse 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta

Narva Kutseõppekeskus on põhjalikult tutvunud ja analüüsinud Teie poolt esitatud kontrollaruannet.

Narva Kutseõppekeskus kinnitab, et on väga rahul läbiviidud auditi põhjalikkusega. Tehtud tähelepanekud ja ettepanekud on õigeaegsed ja väärtuslikud ning võimaldavad kooli finantsmajanduslikku tegevust lühima aja jooksul ümber korraldada.

Kontrollaruanne hõlmas perioodi 01.01.2003 kuni 31.12.2003. Kontrollitava perioodi alguseks oli Narva Kutseõppekeskus olemasoleval kujul tegutsenud veidi üle kahe aasta - Narva Kutseõppekeskus alustas Vabariigi Valitsuse 28.03.2000.a. määruse nr 96 alusel tegevust alates 01.10.2000.a. Uus kool moodustati nelja endise Narvas eraldi tegutsenud vene õppekeelega kutseõppeasutuse baasil, töötajatena jätkasid nende nelja endise kooli töötajad. Uuele koolile püstitati eesmärk liita endiste koolide tegevused, korrastada õppekavad ja viia õppetöö võimalikult kiirelt uuele tasemele. Selle töö käigus tuli üle vaadata varaline olukord, hinnata õppehoonete seisundit ja vajadust, määrata õppevahendite vajadus. Töö ümberkorraldamine sai toimuda vaid tingimusel, et kooli töötajad tõhusa täiendõppe käigus omandaksid kaasaegses õppeasutuses töötamiseks vajalikke tööalaseid oskusi. Narva Kutseõppekeskuse töötajaskond on kooli asutamisest tänaseni ära teinud märkimisväärse töö - on ise palju juurde õppinud ja suutnud omandatud teadmised efektiivselt kooli õpilastele edastada.

Samaaegselt on ka kooli arvepidamine teinud mõne viimase aasta jooksul läbi suure arengu. Algul peeti raamatupidamist käsitsi nn. žurnaalorderite süsteemis, kusjuures sellegi korrektsus jättis tõsiselt soovida. Ümberkorralduste alustamisel pöörati erilist tähelepanu rahalist käivet omavate allüksuste arvepidamine korrastamisele, kus varem oli arvepidamine väga lünklik või puudus üldse. Raamatupidamine viidi üle arvutile, korrastati asutuse organisatsioonilist ja tehnoloogilist poolt. Nii juurutati kassaaparaadid ja kaardimaksesüsteem, uuendati köögi- ja toiduainete hoidmise tehnikat, töökodades kaotati seal olnud nö individuaallaod jne. Varade üle kehtestati tõhusam järelevalve, paigaldati turvakaamerad ja signalisatsioon. Samuti mindi üle osaliselt mehitatud turvateenusele, muudeti sularaha hoidmise ja veo korda (selleks sõlmiti leping turvafirmaga Falck), kinnitati põhivara konkreetsete vastutajate juurde, sõlmiti vastutuslepingud jne. Kõik see muutis põhimõtteliselt kogu arvepidamise süsteemi, loogikat ja korda, viies miinimumini raha, varude ja muu vara vahelt ärakadumise võimalused.

Kuid kahjuks ei suutnud raamatupidamine selle kiire liikumisega täielikult kaasa minna ega tagada alati kõigist kehtestatud normide laitmatu täitmise. Põhjuseks võib ühelt poolt pidada raamatupidajate varasemast juurdunud tööharjumusi ja kvalifikatsiooniga seonduvat ning probleeme riigikeelest (ja seega ka õigusaktides kehtestatud nõuetest) arusaamisel. Põhimõttelist murrangut ei toonud kooli poolt korraldatud rohkearvulised eesti keele ja infotehnoloogia kursused või raamatupidamistöötajatele võimaldatud erialane täiendõpe. Teisalt võib lugeda põhjuseks järelevalvega seonduva, milline kontrollaruande tulemustele tuginedes oleks võinud olla veelgi efektiivsem.

Nende probleemide olemasolu oli Narva Kutseõppekeskus endale teadvustanud juba enne riigikontrolli auditit, kool alustas 2003 aasta augustis raamatupidamise põhjaliku ümberkorraldamise võimaluste selgitamist. Vastavalt direktori käskkirjale 30.04.2004 nr 4 toimus ajavahemikus 01.05.-31.05.2004 kooli raamatupidamise üleandmine Haridus- ja Teadusministeeriumi Raamatupidamisbüroole, tänaseks on kogu kooli raamatupidamine ka üle antud.

Oleme veendunud, et kooli raamatupidamise üleandmine suudab tagada kooli finantsmajandusliku tegevuse nõuetele vastavust. Raamatupidamisbüroo töötajatega on esitatud kontrollaruanne põhjalikult läbi arutatud ja koostöös analüüsitud praeguse raamatupidamise nõuetele vastavust, samuti on kokku lepitud tegevuspõhimõtted puuduste likvideerimiseks ja nende vältimiseks.

Selgitused kontrollaruande mõnede esiletoodud tähelepanekute kohta

Järgnevalt soovime anda omapoolsed selgitused mitmete kontrollaruandes väljatoodud konkreetsete puuduste kohta. Esitame oma selgitused kontrollaruande punkti järgi.

2.1.2. Varade, nõuete ja kohustuste inventeerimine

Selles punktis seab riigikontroll mitmel põhjusel kahtluse alla Narva Kutseõppekeskuses läbiviidud inventuuride usaldusväärsuse.

Meie hinnangul on valdavalt tegemist vormistamisvigadega, millede olemasolu muidugi ei tõsta inventuuri usaldusväärsust, aga ei muuda seda ka täiesti ebausaldusväärseks. Varade tegelik olemasolu on tagatud inventeerimisandmikes kajastuvate märkmete, raamatupidamisandmete võrdlemise ja inventari nummerdamise teel. Komisjoni moodustava käskkirjaga oli ekslikult inventeerimiskomisjoni määratud ka materiaalselt vastutav isik, kuid tegelikult osales ta komisjoni töös ainult komisjonile vara esitajana, mitte kontrollijana. Samuti puudus käskkirjas tõesti ka märge, mis seisuga inventuur tuleb läbi viia, kuid vastav kuupäev (01.10.2003) on toodud ära kõigil inventeerimisandmikel. Asjaolu, et inventuuri lõppakt oli riigikontrolli auditi ajaks veel kinnitamata, on seletatav mõnede andmete puudumisega (puudusid osaliselt politsei aktid ja mahakantud seadmete korral tehnilise seisukorra aktid), mistõttu pikendati komisjoni töö lõpptulemuse esitamise tähtaega puuduste likvideerimiseks.

Samas punktis leiti ka, et paljud nõuded olid saldokinnitustega katmata. Väljasaadetud saldokinnitused sisaldasid teksti, et kui vastust pole tagasi saadetud teatud kuupäevaks, siis loetakse saldo kinnitatuks. See aga ei tagavat piisavat kindlust nõuete õigsuse osas.

Oleme ka seisukohal, et tagasisaadetud saldokinnitus peaks tõesti olema suurema usaldusväärsusega kui vaikimisi saldo tunnistamine. Siiski ei anna ka see täielikku kindlust. Ainukeseks reaalseks nõude õigsuse kinnituseks on vastava summa laekumine. Seisuga 1.07.04 on kõnealustest nõuetest veel laekumata 28 998 kr. Sellest 23 780 kr. (82%) kuulus just saldokinnitusega kaetud 20% nõuete hulka ja ainult 5 218 kr. puhul

polnud saldokinnitust tagasi saadetud. Nii et antud konkreetses olukorras osutusid vaikimisi saldokinnitused märksa usaldusväärsemaks selgesõnalistest kinnitustest.

2.1.3. Paranduskanded ja algdokumentatsioon

Antud punktis juhiti tähelepanu asjaolule, et pearaamatupidaja on teinud mitmeid paranduskandeid, koostamata sealjuures raamatupidamise seaduse nõuetele vastavat õiendit.

Aastaaruande koostamise käigus on asutuse enda poolt vigade avastamine, vajalike paranduste sisseviimine raamatupidamise registritesse ja korrigeerimiskannete tegemine loomulikuks protsessiks. Paraku ei olnud raamatupidamine tõesti alati vormistanud selle kohta nõuetekohast õiendit. Kontrolliaruandes toodud põhivara puudutavas näites oli tegemist esialgu vales põhivaragrupis arvele võetud varade ümbergrupeerimisega.

2.1.4. Ehitus- ja remonditööde arvestus

Kontrollaruande selles punktis märgitakse, et mitmed põhivara parenduse iseloomuga ehitus- ja remonditööd on kantud tegevuskuludesse ning olid seetõttu põhivarana asutuse raamatupidamises arvele võtmata.

Oleme seisukohal, et siin on suuresti tegemist hinnangute küsimusega määramaks, millised remonditööd pikendavad oluliselt vara kasulikku eluiga ning millised on seotud jooksva korrashoiu ja kohendamisega. Loetletud ehitus- ja remonditöödest ei pikenda kaugeltki mitte kõik vara kasulikku tööiga. Meie hinnangul on valdavalt tegemist jooksva remondi, avariiliste tööde ning ehitus- ja metallivaldkonna õpilastele praktika organiseerimisega.

Kontrollaruandes nimetatud Estrem OÜ ja Glaskek-Narva AS-i arvete puhul on tegemist ehituseriala õppepraktikate raames erinevates õppekorpustes 4 akna paigaldamisega, kusjuures protsessi olid kaasatud eelpool toodud ettevõtete spetsialistid, kes eelnevalt viisid läbi vastava koolituse ning juhendasid täiendavalt õpilasi ka akende paigaldamisel. Esile toodud Narva GEM AS elektritööde osas tehtud kulutusi ei pea me õigeks arvata põhivara parenduste hulka põhjendusel, et tegemist on kolme kuu (mai, juuni, juuli) jooksul tehtud jooksvate pisielektritööde koondarvega. Oleme pidanud põhimõtteks, et litsentseeritavate oskustööde teostamisel kasutame vastavalt tunnustatud ettevõtete teenust.

ALTT AS arve puhul on tegemist mitmel korral betooni ostmisega ehituseriala õppepraktika läbiviimise eesmärgil. Betooni kasutati koolipraktika raames organiseeritud kooliobjektide jooksvaremondi töödeks erinevates õppekorpustes (Kreenholmi 45 ja Kalda 9) ja erinevatel objektidel (metallitöökoja-, sööklalao-, keldri- ja multimeedia õppeklassi põrandaremont). Eelpool nimetatud objektidel õppetöö paremaks läbiviimiseks kaasasime vastava valdkonna spetsialiste ning saime betoneerimis- ja lihvimistööde teostamiseks koolil puuduva tehnika Rosfeld OÜ-st. Me ei pea õigeks väidet, et eespool toodud väljaminekud pikendavad oluliselt hoonete eluiga, pigem on tegemist vastavalt ehitusvaldkonna õppekavale oma eriala professionaale ja tipptehnikat kaasates õppepraktikate tasemel organiseerimisega, kaasates selleks võimalust teostada kooliobjektidel jooksvaremondi töid.

2.1.5. Tegevuskuludesse kantud põhivara

Kontrollaruandes juhitakse tähelepanu sellele, et mitmed põhivarad on nende soetamisel kantud tegevuskuludesse.

Ka siin on tegemist hinnangutega, kuna mainitud varad koosnevad paljudest üksikosadest, mis on kastutavad ka eraldi ja millest osa on hoopis kulumaterjalide iseloomuga ega kujuta seetõttu meie arvates terviklikku põhivara. Pealegi on selliste varade üle arvestuse pidamine eraldikasutatavate komponentidena bilansiväliselt väikevahenditena nende säilimise seisukohalt isegi märksa tõhusam, kui suurte kompleksidena põhivarana arvele võtmine.

Veel juhitakse tähelepanu mõnede hulgi soetatud varadele, mis riigikontrolli arvates moodustavad ühtse terviku (komplekti), ja tuleb seetõttu ka raamatupidamises komplektina arvele võtta.

Meie hinnangul on tegemist aga lihtsalt korraga ostetud väikevahenditega, mida isegi ei kasutata koos, vaid erineval eesmärgil mitmete ruumide ja hoonete vahel vastavalt vajadusele jaotatuna. Reeglina on hulgi ostmine soodsam.

Konkreetselt väljatoodud sööklariiulid on tootja kataloogis küll kirjas ühise nimetuse all, kuid tegelikult tegemist 46 erinevas mõõdus riiuliga, mis ei moodusta komplekti, ja mida kasutatakse nii Kalda 9 ja Kreenholmi 45 sööklates, mehhatroonika laboris, õmblusklassides ja laos, pesulaos, arhiivis, ehitustöökojas, mehaanikatöökojas. Siemens AS-lt ostetud aparatuuri osas on tegemist on elektrotehnika, elektroonika, automaatika, mehaanika, programmeerimise, mehhatroonika õppevahenditega (kontrollerid, tarkavara, juhtmed ja koolituspakett paberkandjal) õpilastele labortööde tegemiseks. Ka see ost ei moodusta süsteemi või ühtset komplekti, vaid seal on hulk eraldi kasutatavaid asju (osaliselt ka materjalide iseloomuga), mida paigutatakse erinevate laboratooriumite ja laboratoorsete tööde vahel pidevalt ringi laboratoorsete tööde iseloomust ja vajadusest lähtuvalt.

Ostetud õmblejatoolide puhul on tegemist erinevas õmblustöökodades osaliselt amortiseerunud toolide asendamiseks mõeldud toolidega. Need toolid paiknevad seitsmes erinevas töökojas laiali ja ei moodusta komplekti.

2.1.6. Riigivara register

Selle punkti all olid esile toodud varad, millised ei olnud riigivara registrisse kantud.

Teatame, et tänaseks on mainitud puudused likvideeritud ja vastavad parandused riigivarade registrisse sisse viidud.

2.1.7. Kulumiarvestus

Selles punktis toodi esile see, et raamatupidamisprogrammist ei olnud võimalik saada sellist kulumi arvestamise väljatrükki, mille põhjal saaks väita, et kulumi arvestamine aruandeaastal oli õige.

Selle väitega ei saa me kuidagi nõustuda. Riigikontroll on Narva Kutseõppekeskuselt saanud kokku kolm põhivara- ja kulumiandmikku:

1. Esialgu riigikontrolli audiitoritele esitatud andmikus (millele on aktis viidatud p. 2.1.7 eelviimases lõigus) ilmnesid aastaaruande koostamise ajal põhivara arvestuse programmi juurutamise käigus tekkinud vead, mis parandati enne aastaaruande esitamist. Nagu juba mainitud on vigade avastamine ja parandamine aruande koostamise käigus loomulik protsess. Kuna riigikontrolli audit toimus samaaegselt aastaaruande koostamisega, siis saadeti vastavad muudatused ja nende selgitused ka riigikontrollile. Meie arvates on juba see piisav kulumi õigsuse kontrolliks.

2. 2003. a. aruande juures on erandlik see, et bilanss koostati vastavalt alates 2004. aastast kehtima hakanud "Riigi raamatupidamise üldeeskirjale" (RM määrus nr 105, 11.12.2003) ning alles pärast aastaaruande Lisaga 1A (RM määrus 106, 16.12.2003) ettenähtud muudatuste sisseviimist ehk sisuliselt mitte aasta lõpu (31.12.2003, kell 24.00), vaid järgmise aasta alguse (01.01.2004, kell 00.00) seisuga. Põhivara puhul tähendab see olulist vahet: 2004. aastast alates ei kuulu põhivara hulka enam raamatukogu (609 883 kr). Seega ei saanud 2003.a. põhivara andmik olla enam aluseks bilansi koostamisel ja selleks koostati 2004.a. alguse seisuga põhivara andmik, mis saadeti ka riigikontrollile. Loomulikult ei saanud seal enam olla 2003.a. kulumit, millele puudumist on aktis taunitud (p. 2.1.7 teine lõik).

3. Riigikontrollile esitati täies mahus 2003. aasta korrigeeritud põhivara ja kulumi-andmik tõesti alles 22.06.2004. Selleks on aga väga lihtne põhjus – riigikontroll andis oma vastavast soovist kõnealuse 30 leheküljelise dokumendi saamiseks meile teada alles reedel, 18.06.2004 Tallinnas toimunud nõupidamisel. Sellest andmikust nähtuv põhivarade jääkväärtus ei saanudki kokku minna bilansis näidatuga, kuna 2003. andmikus on veel sees ka raamatukogu, bilansis aga enam mitte. Teiselt poolt on bilansis põhivarade all kajastatud ka ettemaksud põhivara eest (100 000 kr.), mida aga põhivara nimekirjas kuidagi olla ei saa. Meie arussaamist mööda piisab neist dokumentidest täielikult põhivara- ja kulumiarvestusest tõepärase pildi saamiseks, kui kõiki esitatud andmikke õiges ajalises kontekstis vaadata.

Alates 01.05.2004 on põhivara arvestus koos ülejäänud raamatupidamisega üle antud Haridus- ja Teadusministeeriumi Raamatupidamisbüroole ning seega peaks ka antud arusaamatuste aluseks olnud aastaaruande koostamisel avastatud vigade kordumine olema tänaseks välditud.

2.1.8. Tulude arvestus

Tulude kajastamisel toodi esile vigu koos näidetega, sealhulgas mainiti ka seda, et auditeerijatele esitati ka elektrooniline pearaamat, millest 2003. a aprillikuu kanded toetuste osas puudusid summas 4,1 mln krooni.

Arvame, et paranduste tegemine on aastaaruande koostamise käigus praktiliselt paratamatu ja normaalne protsess. Tuleb möönda, et nii mõnelgi juhul oleks võinud nende dokumenteerimine olla parem. Mis puutub 4,1 mln. krooni suuruse toetuste summa puudumisele auditeerijatele üle antud elektroonilises pearaamatus, siis võimalik, et siin on tegemist infotehnoloogilise probleemiga. Reaalses arvestuses on mainitud kanded olemas.

2.1.9. Erisoodustused

Siin punktis juhitakse tähelepanu asjaolule, et arvestamata, deklareerimata ja tasumata on erisoodustuse maksud vastuvõttudel osalenud oma töötajate kulu osalt. Enamik vastuvõtte on seotud kooli poolt osutatava toitlustusteenusega (*gatering*), mille osutamisel osalevad nii töötajad kui ka õpilased.

Leiame, et kool ei ole rikkunud erisoodustustega seonduvat korda, kuna kool ei ole kontrollaruandes nimetatud kulusid kandnud. Kontrollaruandes mainitud vastuvõtud on tellitud ja tasutud teiste organisatsioonide, asutuste või fondide poolt (EAS, SA INNOVE, ITY, Soome, Saksa-, Briti saatkonnad, Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, jt). Seega on tegemist edasimüüdud teenusega. Sellisel juhul ei toitlusta seal Narva Kutseõppekeskuse töötajaid mitte kool, vaid tellija (kolmandad isikud). Narva Kutseõppekeskus on jäigalt vältinud kohustust kellelegi mingil põhjusel omavahenditest vastuvõtte korraldada.

Samuti juhib kontrollaruanne tähelepanu asjaolule, et direktori käskkirja alusel maksti kutseõpilaste vahetusprogrammis osalenud õpilastele päevaraha. Õpilased ei ole kooliga töösuhetes ning seetõttu ei saa lähtuda päevarahade maksmisel valitsuse määrusest.

Õpilasetele, kes osalesid Leonardo Da Vinci programmi raames õpilasvahetuses, on tehtud väljamakseid vastavuses rahvusvahelise programmi tingimuste ja korraga. Tegemist ei ole töösuhtest tuleneva lähetuse päevarahaga, vaid stipendiumiga programmis osalevatele õpilastele, mille arvestuse aluseks on vahetusprogrammis osaletud päevade arv. Seetõttu on seda ekslikult nimetatud päevarahaks.

2.1.10. Stipendiumid ja õppetoetused

Siin punktis juhiti tähelepanu asjaolule, et raamatupidaja maksis mitmel juhul õpilastele määratud stipendiumi välja kursuse juhendajatele või siis kaasõpilastele.

Sellise tegevuse kutsus esile eluline vajadus. Koolis on probleemseid ja majanduslikult keerulises olukorras olevaid õpilasi (sh puuetega ja lastekodulapsed). Mõnel juhul ei suuda need lapsed ise raha otstarbekohaselt kasutada, mõnel juhul võetakse raha perekonna poolt ära. Need õpilased on ise grupijuhti palunud oma raha eest hoolt kanda. Kõikidel neil juhtudel on olemas õpilaste nõusolekud volituste näol, samuti õpilaste allkirjad grupijuhilt raha kättesaamise kohta. Neid rahasid on mõnel üksikul juhul põhikoolibaasil moodustatud esimese kursuse grupi enda otsuse alusel kasutatud ühiste koolivälistе ürituste korraldamisel selle õpilase osamaksu kustutamiseks, kes oma raha grupijuhi käes hoidis. Taolise raha kasutamise kohta on olemas grupi koosoleku protokoll koos allkirjadega ja samuti õpilaste poolt kogutud raha kulutamise kviitungid.

2.1.11. Sõidukulude hüvitamine

Selles punktis toodi ära asjaolu, et kahel juhul maksti sõidukulu hüvitust õpilastele, kes elukoht vastavalt Eesti rahvastikuregistri andmetele on Narva linn.

Sõidukulude hüvitist on makstud vastavalt õpilaste tegelikule elukohale, mille kohta on koolil olemas ka kõnealuste õpilaste dokumendid (tõendid, seletuskirjad). Kontrollaruandes viidatud väljamaksete aluseks on õpilase poolt koolile edastatud tegeliku elukoha andmed, kusjuures kool teab, et õpilane ka tegelikult näiteks Narva-Jõesuus elab. Koolile on teada oma õpilastega seonduv, sealhulgas ka see, kui õpilase vanemad on aastaks välismaale tööle läinud või õpilasel ei ole koduste raskete asjaolude tõttu võimalik oma kodus elada. Aktis nimetatud juhul läks õpilane oma vanaema juurde Narva-Jõesuusse elama. Rahvastikuregistri seaduse § 42 lg 2 järgi on alaealise aadressiandmeteks tema vanemate elukoha aadressiandmed, neid saavad muuta vanemad ise, mitte nende Eestisse jäänud alaealine laps.

Soovime tähelepanu juhtida ka sellele, et kõik rahvastikuregistri päringud on tasulised. Koolis õpib mitu tuhat õpilast, kõigi nende osas kontrollaruandes viidatud päringu tegemine on väga kulukas, kooli eelarves selleks eraldi vahendeid puuduvad.

Ülaltoodud selgitused on esitatud ka kontrollaruande eelnõule.

Lugupidamisega

Ago Silde
Narva Kutseõppekeskuse direktor

Haridus- ja Teadusministeerium

Pr Sale Ajalik
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 TALLINN

Teie 28.06.2004 nr 2-7.1-FA/04/922

Meie 13.07.2004 nr 7.1-5/4138

Vastus Riigikontrolli arvamusele Narva Kutseõppekeskuse 2003.aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta

Riigikontrolli ettepanekud haridus- ja teadusministrile:

- **Täiendada sisekontrollisüsteeme selliselt, et oleks tagatud hea raamatupidamistava nõuete järgimine raamatupidamisarvestuse korraldamisel ja aruandluse koostamisel, s.h asutusele kuuluvate varadega teostatud tehingute õige kajastamine raamatupidamises ning varade säilimine.**

Lisaks:

- **töötada välja ja võtta kasutusele parenduste ja rekonstrueerimistööde arvestamise metoodika, lähtudes kutseõppeasutuste spetsiifikast, et võimaldada põhivarade kajastamine õiges bilansilises väärtuses;**
- **töötada välja ja võtta kasutusele kontrolliprotseduurid tagamaks kutseõppeasutustes inventuuride korraldamine vastavuses kehtestatud juhenditega ning inventuuritulemuste võrdlemine raamatupidamisandmetega;**
- **täiendada kasutatavat raamatupidamise arvestusprogrammi nii, et see ei võimaldaks kandeid kustutada;**
- **nõuda arvete väljastajatelt annulleeritud ja/või kreeditarvete esitamist. raamatupidamisosakonnale.**

Eesmärgiga luua HTMis terviklik finantsjuhtimise süsteem telliti audiitorbüroolt ELSS AS tähtajaga 31.05.2004 hinnang ministeeriumi olemasolevale finantssüsteemile koos ettepanekutega olemasoleva olukorra parendamiseks.

Tulenevalt tehtud ettepanekutest on HTM alustanud olemasoleva struktuuri (õigused, kohustused, vastutus) korrastamist, eesmärgiga tõhustada finantsjuhtimise ja -kontrolliga tegelevate struktuuriüksuste tööd, millega arendatakse edasi hariduse ja teaduse valdkonnaga seotud planeerimise ning aruandluse süsteemi.

Üheks planeeritud tegevuseks on kogu HTMi valitsemisala riigiasutuste raamatupidamisarvestuse taseme ühtlustamine, milleks on koostamisel ühtsed raamatupidamise sise-eeskirjad.

Munga 18, 50088 TARTU www.hm.ee Tel 735 0222 Faks 735 0250 hm@hm.ee

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 14.07.04 Reg nr 2-7.1-FA/04/922-2

Mitmete Riigikontrolli auditis väljatoodud puuduste (nt aruandlus, põhivarade parendustööde arvestamise metoodika jms) kõrvaldamine haldusala raamatupidamise korralduses tagataksegi koostatavas raamatupidamise sise-eeskirjas.

Vastavalt Narva Kutseõppekeskuse direktori 30.04.2004. a käskkirjale nr 4 toimus ajavahemikus 01.05. kuni 31.05.2004 kooli raamatupidamise üleandmine Haridus- ja Teadusministeeriumi Raamatupidamisbüroole. Oleme seisukohal, et sellega seoses järgitakse alates 01.05.2004. a Narva Kutseõppekeskuse raamatupidamise korralduses õigusaktides kehtestatud nõudeid.

Riigi õppeasutuste inventuuride paremaks korraldamiseks on HTM Raamatupidamisbüroo koostanud inventeerimise korra juhendmaterjalid. Kõik nimetatud juhendid on HTM Koolivõrgu Büroo edastanud Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatavatele riigikoolidele. HTM Koolivõrgu Büroo piirkonna peadirektorid osalevad koolide inventuuride juures vaatlejatena. 2003. a lõpus toimus vastav tegevus esimest korda. Inventuuride korraldamise vaatlemisega jätkatakse ka käesoleval aastal.

- **Korraldada stipendiumide/õppetoetuste maksmine nii, et oleks tagatud raha jõudmine õpilasteni. Kui õpilastel puuduvad arveldusarved, siis tuleb kooli raamatupidamisel määratud stipendiumid/õppetoetused toimetada saajani kas Eesti Posti AS-i kaudu või maksta sularahas kooli kassa kaudu.**

- **Täiendada sisekontrollisüsteeme selliselt, et sõidukulusid hüvitatakse ainult neile õpilastele, kellel on selleks õigus.**

- **Võimaldada kooliõpilaste sõidukulude arvestamisega tegelevatel töötajatel kasutada Eesti rahvastikuregistrit.**

Vastavalt Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 5 lõikele 8 kehtestab õppeasutus õppetoetuste taotlemise, määramise ja maksmise tingimused ja korra iga aasta 1. septembriks ning peab selle teatavaks tegema õpilastele ja Haridus- ja Teadusministeeriumile. Ministeerium jälgib korra vastavust õigusaktidele. Õppetoetusteks eraldatud vahendite sihtotstarbelise ja õiguspärase kasutamise üle teostab riiklikku järelevalvet Haridus- ja Teadusministeerium.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 31.12.1997.a määruse nr 267 "Õpilaste sõidukulu iga-aastase hüvitamise ulatus ja kord" punktile 4 kehtestavad õppeasutused direktori käskkirjaga koolisisesed sõitude hüvitamise eeskirjad.

Kutseõppeasutuses põhikoolijärgsel kutsekeskhariduse taseme õppekaval õppivale õpilasele määratav stipendium ei ole riigi tasemel reguleeritud. Selle väljamaksmine käib koolis kehtiva sisekorra alusel. Kooli stipendiumifondi suuruse arvestusliku aluse määramine kuulub Vabariigi Valitsuse pädevusse.

HTM Koolivõrgu Büroo on saatnud 04.05.04 riigi kutseõppeasutustele ringkirja õppetoetustest, milles muuhulgas rõhutatakse, et toetust makstakse õpilasele õppeasutuse kaudu ning et õpilasel on õigus saada toetust ka sularahas.

Tulenevalt Rahvastikuregistri seaduse § 70 lõikest 1 on riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutusel ning juriidilisel ja füüsilisel isikul õigus pääseda juurde rahvastikuregistri andmetele avalike ülesannete täitmiseks. Rahvastikuregistri andmetele juurdepääsuks sõlmitakse nimetatud seaduse § 19 ettenähtud korras andmete töötlemise leping. Lepingu puudumisel otsustatakse andmesaaja juurdepääs rahvastikuregistri andmetele vastutava töötleja korraldusel igal üksikjuhul eraldi. Eeltoodust tulenevalt võimaldab Rahvastikuregistri seadus kutseõppeasutuse direktoril taotleda juurdepääsuõigust registriandmetele. Haridus- ja teadusministril puudub alus juurdepääsu võimaldamiseks.

- **Võimaldada raamatupidajatele koolitust raamatupidamise ja eesti keele alaste teadmiste täiendamiseks, et tagada seadustest tulenevate nõuete õige rakendamine raamatupidamisarvestuse teostamisel.**

Tulenevalt Täiskasvanute koolituse seaduse § 13 lõikest 5 nähakse riigiasutuste töötajatele tööalaseks koolituseks ette vahendid riigieelarves töötajate aastasest palgafondist kahe kuni nelja protsendi ulatuses. Kutseõppeasutuste tegevuskulude eelarve kujuneb: õpilaste arv x koolituskoha maksumus x õppevaldkonna koefitsient. Koolituskoha maksumusse on planeeritud vahendid töötajate tööalaseks koolituseks. Oleme seisukohal, et iga konkreetse raamatupidaja koolitusvajaduse hindamine on koolijuhi pädevuses. Asutuse juhil on vastutus seadustest tulenevate nõuete täitmisel.

HTM Koolivõrgu Büroo korraldab koostöös HTM Raamatupidamisbürooga vähemalt kord aastas raamatupidamise alaseid teabepäevi kooli raamatupidajatele. Osavõtt nendest on tasuta.

Haridus- ja Teadusministeerium määrab Narva Kutseõppekeskusele Riigikontrolli auditis väljatoodud ettepanekute täitmise tähtaja, millest kinnipidamise jälgimine korraldatakse HTM Koolivõrgu Büroo Virumaa piirkonna peadirektori kaudu.

Lugupidamisega

Paul-Eerik Rummo
Minister

Rivo Rosin 628 1277
rivo.rosin@hmb.ee